



תורה אור • מגילת אסתר • מאמר 4

ומרדכי יצא מלפני המלך כו'

”ויצא מרדכי מלפני המלך”



בגלות הניסים והמענה לתפילה לא פסקו: הגאולה באה משם הוי', שלמעלה מהמדות הגלויות של אברהם וישראל, ולכן ניסיה מתלכשים בטבע, כפי שאירע בסיפור פורים, והשכינה נמצאת עם ישראל. הגילוי הגלוי שבא בעקבות זאת נמשך באמצעות לבושי מרדכי — ששת סדרי המשנה.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית



[/likuteitorah.com/he/torah-ohr/megillas-esther/4](https://likuteitorah.com/he/torah-ohr/megillas-esther/4)

הנקודה

בגלות הניסים והמענה לתפילה לא פסקו: הגאולה באה משם הוי', שלמעלה מהמדות הגלויות של אברהם וישראל, ולכן ניסיה מתלבשים בטבע, כפי שאירע בסיפור פורים, והשכינה נמצאת עם ישראל. הגילוי הגלוי שבא בעקבות זאת נמשך באמצעות לכושי מרדכי — ששת סדרי המשנה.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר פותח ביציאת מרדכי מלפני המלך בלכוש מלכות, וקושר את פורים ליום הכיפורים, "יום כפורים": בשניהם יש עלייה מלמטה, באמצעות תשובה והגורל. יום הכיפורים הוא היום שבו ניתנו הלוחות השניים, ובמתן תורה דיבר ה' "פנים בפנים". מכיוון שאין לה' גוף, "פנים" פירושה רצון: בסיני הופנה כל רצונם של ישראל אל ה', והגוף היה בבחינת "אחור", ולכן ה' הפנה אליהם את "פניו". גם כיום ראוי לעשות את המעשים הגופניים בבחינת "אחור", ולא מפני שהם דבר נחות. לאחר מכן משיב המאמר לאדם שמשתדל לדבוק בה' ואינו רואה דבר. בעבר התגלו מדותיהם של אברהם וישראל, מבחינת ממלא כל עלמין, והיו ניסים גלויים ונבואה. הגאולה מן הגלות באה מ"כי אתה הוי' גואלנו", למעלה מהם, ולכן ניסיה מתלבשים בטבע: ה' אינו "ישן", והשכינה בגלות עם ישראל. מרדכי, "רב חסד", לוקח את אסתר, ולבושיו — ששת סדרי המשנה — ממשיכים את אור פורים.

מבנה

- | | | |
|--|--|--------|
| 1 | פורים, יום כפורים | 11 |
| בשני הימים יש עלייה מלמטה, באמצעות תשובה והגורל; אפילו החטא יכול לעלות, שכן למעלה אין חושך. הדרך לעלייה מתחילה בלוחות השניים שניתנו ביום הכיפורים. | | |
| 2 | פנים בפנים | 3-21 |
| בסיני הופנה רצונם של ישראל כולו אל ה', והגוף היה בבחינת "אחור", ולכן ה' הפנה אליהם את "פניו"; האהבה מבארת את "מראה אדם" שעל הכיסא. גם כיום ראוי שהמעשים הגופניים יהיו בבחינת "אחור", ובפורים הדבר התרחש באמצעות תליית המן ובניו. | | |
| 3 | מדוע איננו רואים | 6-41 |
| הייאוש מכך שאדם אינו מרגיש דבר הוא איווולט. בפסוק המתאר את הגלות לא נזכר יצחק, שדרכו באה הגאולה; הניסים הגלויים והנבואה היו שייכים למדותיהם הגלויות של אברהם וישראל, ובגלות הסימנים קיימים אך אינם נראים. | | |
| 4 | למעלה מאברהם: ניסים המתלבשים בטבע | 9-71 |
| הגאולה באה משם הוי', למעלה אפילו מהאבות העליונים, ולכן ניסיה, ואפילו הפרנסה, מתלבשים בטבע. ה' אינו ישן ולא השתנה; השכינה בגלות עם ישראל. | | |
| 5 | אסתר, מרדכי וששת הסדרים | 11-101 |
| בגלות ישראל הם עצמם תפילה. כאשר בחינת אברהם איננה, מרדכי, "רב חסד", לוקח את אסתר, וששת לבושיו — ששת סדרי המשנה — מביאים את הגילוי הגלוי של פורים. | | |

פנים ואחור פנים ואחור

אל מה שאדם רוצה הוא פונה בפנים; מה שהוא עושה בניגוד לרצונו הוא בבחינת "אחור". כאשר הגוף בבחינת "אחור" והרצון מופנה אל ה', הקשר הוא פנים בפנים.

ממלא כל עלמין ממלא כל עלמין

האור האלוקי הנכנס בכל עולם לפי מידתו. בעבר התגלו מדותיהם של אברהם וישראל, מבחינת אור זה, והיו ניסים גלויים ונבואה.

שם הוי': היה, הווה ויהיה הוי' — היה הוה ויהיה

ה' שלמעלה מהזמן, ולמעלה אפילו מהמדות העליונות של האבות. הגאולה מן הגלות באה מבחינה זו, ולכן ניסיה אינם נראים בגלוי.

נס המתלבש בטבע נס המתלבש בדרך הטבע

בגלות הניסים והמענה לתפילה נמשכים, אך הם באים באמצעות אירועים טבעיים, כפי שאירע בסיפור המגילה כולו; איננו רואים אותם.

ש"ס: ששת הסדרים ששה סדרים

ששת סדרי המשנה, שהמאמר מפרש כלבושיו של מרדכי; באמצעותם בא הגילוי של פורים.

קטע 1 • 11

פורים, יום כפורים

1 ומרדכי יצא¹ מלפני המלך² כו'. הנה פורים הוא בחי' יוה"כ [יום הכפורים]³ כי יוה"כ [יום הכפורים] פירושו כמו פורים.⁴

"ומרדכי יצא מלפני המלך" וכו'. והנה, פורים הוא בחינת יום הכיפורים, כי "יום הכיפורים" פירושו כמו פורים.

המאמר פותח בפסוק מאסתר ח, טו, המתאר את מרדכי יוצא מלפני המלך בלבוש מלכות, וחוזר לפסוק זה בסופו. הוא פותח בקישור בין פורים ליום הכיפורים על פי שמו: אפשר לקרוא את "יום הכיפורים" כ"יום כפורים", כלומר יום כמו פורים.

ויוה"כ [יום הכפורים] הוא תשובה ששב ממטה למעלה ובפורים ג"כ כתיב פור הוא הגורל^{5,6} ממטה למעלה וכן ביוה"כ [ביום הכפורים] על שני השעירים^{7,8} גורלות כו'.

יום הכיפורים הוא תשובה, שבה האדם שב מלמטה למעלה. וגם על פורים נאמר "פור הוא הגורל" — מלמטה למעלה. וכן ביום הכיפורים היו "גורלות על שני השעירים" וכו'.

המשותף לשני הימים הוא תנועה מלמטה למעלה. יום הכיפורים הוא תשובה, שבה האדם שב ועולה אל ה'; פורים נקרא על שם הפור, הגורל שהפילו לפני המן, והגורל עולה מלמטה. גם ביום הכיפורים היו גורלות: הגורלות שהטילו על שני השעירים, אחד "לה" ואחד "לעזאזל".

אך איך אפשר לעלות למעלה הלא יש עונות המבדילין ומעכבין לזה אמר לה' חטאת שאפ"י [שאפילו] החטאת כשעולה לה' הוא כי למעלה גם חשך לא יחשיך⁹ ששם אין חשך שהכל אחד שם.

אך איך אפשר לעלות למעלה? והרי יש עוונות המפרידים ומעכבים זאת. על כך אמר [הכהן הגדול]: "לה' חטאת" — שגם החטא, כאשר הוא עולה לה', עולה משום שלמעלה "גם חושך לא יחשיך"; שם אין חושך, כי הכול אחד שם.

השאלה היא כיצד אדם יכול לעלות כאשר העוונות מפרידים בינו לבין ה'. התשובה נלמדת מן הדברים שאמר הכהן הגדול כשהניח את הגורל על השעיר: "לה' חטאת", כלומר, גם החטא עולה לה'. החטא יכול לעלות משום שלמעלה, כדברי הפסוק, "גם חושך לא יחשיך": באחדותו של ה' אין דבר חשוך.

אך זה אמת שלמעלה אין חשך אך איך אפשר לעלות למעלה. אך הנה ידוע שביוה"כ [שביום הכפורים] היה מ"ת [מתן תורה] לוחות אחרונות.

אכן, אמת היא שלמעלה אין חושך; אבל איך אפשר לעלות למעלה? והנה, ידוע שביום הכיפורים הייתה נתינת התורה של הלוחות השניים.

העובדה שלמעלה אין חושך עדיין אינה מסבירה כיצד אדם שלמטה יכול להגיע לשם. התשובה מתחילה מן הידוע שיום הכיפורים הוא היום שבו ניתנו הלוחות השניים — נתינה שנייה של התורה.

קטע 2 • 21-3

פנים בפנים

2 ולכן הוא נבחר ליוה"כ [ליום הכפורים] ובשעת מ"ת [מתן תורה] נאמר פכ"פ [פנים בפנים] דבר¹⁰ ה' עמכם. ולכאורה הלא אין לו דמות הגוף.

ולכן נבחר יום הכיפורים. ובשעת מתן תורה נאמר: "פנים אל פנים דיבר ה' עמכם". ולכאורה, הרי אין לו דמות גוף!

מכיוון שהלוחות השניים ניתנו ביום הזה, הוא נבחר להיות יום הכיפורים. בסיני נאמר בתורה שה' דיבר "פנים אל פנים", והדבר מעורר שאלה: להי אין גוף, אז מה פירוש "פנים"?

אך דהנה ידוע שהדבר שברצון נק' פנים ומה שהוא נגד רצונו נק' אחר ובשעת מ"ת [מתן תורה] היה כל רצון ישראל אליו ית' וכל עניני הגוף היה בבחי' אחר.

אבל [ההסבר הוא] שכידוע, הדבר שהאדם רוצה בו נקרא "פנים", ומה שהוא בניגוד לרצונו נקרא "אחר". ובשעת מתן תורה כל רצונם של ישראל היה מופנה אליו יתברך, וכל עניני הגוף היו בבחינת "אחר".

התשובה היא ש"פנים" ו"אחר" מתארים את הרצון. את מה שאדם רוצה הוא מפנה אליו את פניו; ממה שאינו רוצה הוא מפנה את גבו. בסיני כל רצונם של ישראל היה מופנה לה', וכל מה שקשור לגוף נשאר מאחוריהם, בבחינת "אחר".

כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] על כל דבור פרחה נשמתם¹¹ ובאמת היה להם גופים. אך לפי שכל עניני הגוף היה בבחי' אחר

כמאמר חז"ל: "על כל דיבור פרחה נשמתם". ובאמת היו להם גופים. אלא שכל עניני הגוף היו בבחינת "אחר",

חז"ל אומרים שבכל דיבור בסיני יצאה נשמתם של בני ישראל. עדיין היו להם גופים, אבל לגופם לא היה מקום ברצונם.

ונמצא כמו שאין להם גופים וממילא היו בבחי' פנים כמים הפנים¹² וגוי' וכמ"ש ועל דמות הכסא¹³ דמות כמראה אדם ואיך שייך אצלו ית' כמראה אדם.

ונמצא כאילו לא היו להם גופים, וממילא היו בבחינת "פנים", ככתוב: "כמים הפנים" וגוי'. וכן נאמר: "ועל דמות הכיסא דמות כמראה אדם". אבל איך יכולה לחול עליו יתברך ההגדרה "כמראה אדם"?

כך היה כאילו לא היו להם גופים, והם פנו לה' בכל ישותם; וכשם שפנים משתקפים במים, פניו של ה' פנו אליהם. מכאן עולה שאלה נוספת: יחזקאל ראה על הכיסא "מראה אדם", אך לה' אין צורה.

אך הנה למשל כשאדם אוהב את חבירו חקוקה צורתו בלבו כאלו צורתו עליו.

אבל, לשם משל: כשאדם אוהב את חברו, דמותו חקוקה בלבו, כאילו דמותו נמצאת עליו.

התשובה היא משל מאהבה: כשאדם אוהב משהו, דמותו של האהוב חקוקה בלבו, כאילו היא מונחת עליו. המשל מלמד ש"מראה אדם" שעל הכיסא אינו צורתו של ה', אלא כביכול דמותם של מי שהוא אוהב.

3 ועכשיו ג"כ צ"ל כל דבר גופני בבחי' אחור כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] **גבי זיווג כאלו כפאו שד.¹⁴ וק"ו** [וקל וחומר] **אצל שארי דברים ולא**

וגם עכשיו כל דבר גופני צריך להיות בבחינת "אחור", כפי שאמרו חז"ל על זיווג: "כאילו כפאו שד". וכל שכן בשאר הדברים. ולא

כך גם עכשיו: כל מעשה גופני צריך להיות בבחינת "אחור", כלומר, להיעשות בלי רצון אישי של האדם. חז"ל מתארים חכם קדוש בשעת זיווג כמי ש"כפאו שד"; ואם כך בזיווג, כל שכן בשאר הדברים הגופניים.

כמו שמדמין העולם שזהו דבר מאוס מפני שצריך טבילה אח"ז [אחר זה] **לא כן כי הוא דבר גדול**

כפי שאנשים מדמים, שזהו דבר מאוס משום שצריך לטבול אחריו. אין הדבר כך, אלא זהו דבר גדול,

אין הכוונה שהזיווג מאוס, כפי שאנשים חושבים משום שיש צורך בטבילה אחריו. המאמר אומר להפך: זהו דבר גדול.

וגם למעלה הוא דבר גדול וק"ו [וקל וחומר] **אצל אכילה ושי"ד** [ושארי דברים] **שצ"ל כאלו כפאו שד ולא**
לומר שזה אינו יכול לאכול כו'. וממילא יהי' [יהיה] פכ"פ [פנים בפנים] **ובפורים ג"כ ע"י שתלו אותו ואת**
בניו¹⁵ למעלה מחמשים כנודע:

וגם למעלה זהו דבר גדול. וכל שכן באכילה ובשאר הדברים, שצריכים להיות בבחינת "כאילו כפאו שד", ולא לומר שאדם זה אינו יכול לאכול וכו'. וממילא יהיה פנים בפנים. וגם בפורים, הדבר היה באמצעות תלייתו [של המן] ואת בניו למעלה מחמשים, כידוע.

גם למעלה זהו דבר גדול, במקום שבו הקבלה מדברת על זיווג בין מידות אלוקיות; וכל שכן שאכילה ושאר הדברים צריכים להיות בבחינת "כאילו כפאו שד". עם זאת, נראה שהמילים הקצרות "לא לומר שאדם זה אינו יכול לאכול" מזהירות שאין זו סיבה לסרב לאכול. כאשר הגוף בבחינת "אחור", הקשר עם ה' הוא פנים בפנים. בפורים הדבר בא לידי ביטוי בתליית המן ובניו "למעלה מחמשים", דבר המזכיר את העץ בגובה חמשים אמה שהכין המן; המאמר מתייחס לכך כאל דבר ידוע.

קטע 3 • 41-6

מדוע איננו רואים

4 אך הנה ידוע שכאוי"א [שכל אחד ואחד] **בכלל ובפרט רוצה תמיד לדבק בבורא ית' ומתאמץ בכל מה**
דאפשר ואינו משיג שום דבר. ויש שוטים שנופלים מזה.

כעת, ידוע שכל אחד ואחת, בכלל ובפרט, רוצה תמיד לדבק בבורא יתברך ומתאמץ בכל דרך אפשרית, אך אינו משיג דבר. ויש טיפשים שמתייאשים מכך.

נפתח כאן פרק חדש. כולם — הציבור ככלל וכל אדם בפני עצמו — רוצים לדבק בה' ומתאמצים מאוד, אך מרגישים שאינם משיגים דבר; ויש שמתייאשים מכך בטיפשותם.

אבל זהו שטות גדול כי זה צריך לידע שאנו צועקים בגלות כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו¹⁶ ויצחק לא קאמר.

אבל זו טיפשות גדולה, שכן צריך לדעת שבגלות אנו זועקים: "כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו", ויצחק אינו מוזכר.

הייאוש הזה הוא טעות גדולה. בגלות אנו זועקים בלשונו של ישעיהו: "כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו"; והמאמר מציין שהפסוק מזכיר את אברהם ואת ישראל (יעקב), אך אינו מזכיר את יצחק.

5 ואיתא בגמ' [בגמרא] שיצחק עתיד לגאול אותנו¹⁷ כידוע שמקודם היה כל דבר בהתגלות ומה שהיו שואלים היו נותנים להם הן בגשמי והן ברוחני וגם היה להם נביאים וכ"ז [וכל זה] הוא מחמת שהיה בהתגלות מדת אברהם וישראל בכח' ממכ"ע [ממלא כל עלמין].

ומובא בגמרא שיצחק עתיד לגאול אותנו. כידוע, בעבר הכול היה בגלוי: כל מה שביקשו — ניתן להם, הן בגשמיות הן ברוחניות; וגם היו להם נביאים. כל זה נבע מכך שמידת אברהם וישראל הייתה בגלוי, בבחינת ממלא כל עלמין.

הגמרא מספרת שבעתיד אברהם ויעקב לא יתחננו בעד ישראל, אלא יצחק יעשה זאת, והמאמר מסכם זאת במילים: "יצחק עתיד לגאול אותנו". בעבר הכול היה גלוי: תפילות על צורכי הגוף והנפש נענו, והיו נביאים. הסיבה לכך הייתה שמידות אברהם וישראל היו גלויות; הן שייכות לאור שממלא את כל העולמות, אור הנכנס לכל עולם לפי מידתו.

6 ומפני זה היו יכולים לראות נסים בהתגלות כמו קי"ס [קריעת ים סוף] ויצ"מ [ויציאת מצרים]. אבל בגלות הזה אותותינו לא ראינו¹⁸ שאין אנו יכולים לראות האותות¹⁹ ולא מפני שאין אותות ח"ו [חס ושלום] רק שאין אנו יכולים לראות האותות.

ומשום כך הם יכלו לראות ניסים בגלוי, כמו קריעת ים סוף ויציאת מצרים. אבל בגלות הזאת, "אותותינו לא ראינו": איננו יכולים לראות את האותות, לא מפני שאין אותות, חס ושלום, אלא רק מפני שאיננו יכולים לראותם.

מפני שהמידות הללו התגלו, אנשים ראו ניסים גלויים כמו קריעת ים סוף ויציאת מצרים. בגלות הזאת, כפי שמקונן המזמור, "אותותינו לא ראינו"; המאמר מפרש זאת כפשוטו: האותות קיימים, אבל איננו יכולים לראותם.

קטע 4 • 71-9

למעלה מאברהם: ניסים המתלבשים בטבע

7 ואדרבה הן הן נוראותיו הן הן גבורותיו כו' ואין עוד נביא ולא אתנו יודע עד מה.²⁰

אדרבה: דווקא הדברים האלה הם מעשיו הנוראים; דווקא הדברים האלה הם גבורותיו וכו'. ו"אין עוד נביא, ולא אתנו יודע עד מה".

אדרבה, הנסים הנסתרים הם עצמם מעשיו הנוראים והגבורות של ה'. הדברים מהדהדים את תשובת חז"ל למי ששאלו היכן גבורתו ויראתו של ה', בשעה שזרים השתעשעו בהיכלו ושעבדו את בניו: איפוקו הוא גבורתו, והישרדותו של עם אחד בין האומות היא יראתו. הפסוק ממשיך: "אין עוד נביא", ואין מי שידוע כמה זמן תימשך הגלות.

וזוהו מחמת שאברהם לא ידענו כי אתה²¹ ה' גואלנו היה הוה ויהיה וזהו למעלה מאברהם שאפי' [שאפילו] אברהם וישראל שלמעלה הם בחי' נבראים

וזוה מפני ש"אברהם לא ידענו", ואילו "אתה, הוי", גואלנו" — הוא היה, הוה ויהיה. וזה למעלה מאברהם, שכן אפילו אברהם וישראל העליונים הם בבחינת נבראים,

הסיבה, בלשון הפסוק, היא ש"אברהם לא ידענו": הגאולה באה מ"אתה, הוי", גואלנו", ושם הוי' פירושו "היה, הוה ויהיה" — ה' שלמעלה מן הזמן. הדבר נעלה מאברהם, שכן גם אברהם וישראל העליונים, המייצגים את המדות האלוניות, נחשבים לפניו כנבראים.

כמ"ש כי ששת ימים עשה ה' שאפי' [שאפילו] ששת ימים העליונים הם בחי' עשייה אצלו ית'.

כמו שכתוב "כי ששת ימים עשה ה'": גם ששת הימים העליונים הם, ביחס אליו יתברך, בבחינת עשייה.

ההוכחה היא הפסוק "כי ששת ימים עשה ה'", הנקרא ככתבו, בלי המילה "כי": ששת הימים העליונים, שש המדות, הם עצמם דבר שהי עשה.

אבל כשאתה ה' גואלנו א"א לראות הנסים בהתגלות. אבל באמת אפי' [אפילו] כהיום שהפרנסות דחוקים הוא ממש כמו קי"ס [קריעת ים סוף]. אך שמתלבש דרך הטבע.²²

אבל כאשר "אתה, הוי", גואלנו", אי אפשר לראות את הנסים בהתגלות. אך באמת, אפילו כיום, כשהפרנסה דחוקה, הדבר דומה ממש לקריעת ים סוף; אלא שהנס מתלבש בדרך הטבע.

כאשר הגאולה באה מהוי' עצמו, שלמעלה מן המדות, אי אפשר לראות את הנסים בגלוי. ובכל זאת, גם כיום, כשקשה להתפרנס, כל פרנסה היא באמת נס כמו קריעת ים סוף, שחז"ל השוו אליה את מזונותיו של אדם; אלא שהנס מתלבש בדרך הטבע.

8 ולכן ביטל יוחנן כה"ג [כהן גדול] את המעוררים^{23, 24} שהיו אומרים עורה למה תישן^{25, 26} ה' והוא ביטל

שא"צ [שאינ צריך / שאינו צריך] לעוררו כי

ולכן ביטל יוחנן כהן גדול את ה"מעוררים", שהיו אומרים: "עורה, למה תישן, ה'?" הוא ביטל זאת, משום שאין צורך לעורר אותו; שהרי

מסיבה זו ביטל יוחנן כהן גדול את ה"מעוררים", הלויים שהיו אומרים מדי יום בבית המקדש: "עורה, למה תישן, ה'?" הוא סבר שאין צורך לעורר את ה'.

הנה לא ינום ולא יישן²⁷ רק שאין אנו רואים כנ"ל. כי באמת אני ה' לא שנית.²⁸

"הנה הוא אינו מנמנם ואינו ישן"; אלא שאנחנו איננו רואים, כפי שהוזכר לעיל. שהרי באמת, "אני ה' לא שנית".

כפי שנאמר בפסוק, ה' אינו מנמנם ואינו ישן; רק נדמה כך משום שאיננו רואים, כפי שהוסבר לעיל. "אני ה' לא שנית" — שום דבר לא השתנה בו, אלא רק במה שאנחנו תופסים.

אך מפני שנאמר על גלות הזה נפלה לא תוסיף קום^{29,30} שהוא סוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין] שא"א לעלות למעלה אך אפשר להיות קרוב.

אבל מכיוון שעל הגלות הזאת נאמר: "נפלה, לא תוסיף קום", והדבר קשור לסובב כל עלמין ולממלא כל עלמין — אי אפשר לעלות למעלה, אך אפשר להיות קרובים.

ההסתר נובע מכך שעל הגלות הזאת נאמר: "נפלה, לא תוסיף קום". המאמר קושר זאת לסובב כל עלמין ולממלא כל עלמין: במצב הזה אי אפשר לעלות למעלה, אך אפשר להיות קרובים.

9 ומפני זה הנס מתלבש בדרך הטבע וכן בפורים כל מעשה המגילה בדרך הטבע וכן מה שאנו צועקים ואין נענים לא שאין אנו נענין

ומשום כך הנס מתלבש בדרך הטבע. כך גם בפורים, כל סיפור המגילה התרחש בדרך הטבע. וכך גם כשאנו צועקים ואיננו נענים — אין פירוש הדבר שאיננו נענים,

משום כך, נס המתרחש בגלות מתלבש בטבע, וכך כל סיפור פורים התרחש באמצעות אירועים טבעיים. הדבר נכון גם לגבי תפילה: כשאנו צועקים ונראה שאיננו נענים, אין פירוש הדבר שאין מענה.

רק שאין אנו רואים ואדרבה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] גלו לבבל שכינה עמהם³¹ וגם נאמר ואני בתוך הגולה³² שכנסת ישראל נקי אני וכתוב ואני תפלה.³³

אלא רק שאיננו רואים. אדרבה, אמרו חז"ל: "גלו לבבל — שכינה עמהם". וכן נאמר: "ואני בתוך הגולה", שכן כנסת ישראל נקראת "אני"; וכתוב: "ואני תפילה".

אנחנו פשוט איננו רואים זאת. אדרבה, חז"ל מלמדים שכאשר ישראל גלו לבבל, השכינה הלכה עמם, ואת הפסוק ביחזקאל "ואני בתוך הגולה" דורשים על כנסת ישראל, הנקראת "אני" — אותו "אני" שבפסוק "ואני תפילה".

קטע 5 • 101-11

אסתר, מרדכי וששת הסדרים

10 ובדורות הראשונים כשהיו מתפללים היו נענים אבל עכשיו ואני תפלה³⁴ שאני בעצמי תפלה מלשון נפתולי.³⁵

ובדורות הראשונים, כשהיו מתפללים, היו נענים; אבל עכשיו — "ואני תפילה": אני עצמי תפילה, במשמעות של "נפתולי".

בדורות הראשונים התפילה נענתה בגלוי. עכשיו חל הפסוק "ואני תפילה": כנסת ישראל עצמה היא תפילה, מילה שהמאמר קושר ל"נפתולי", לשון שרחל השתמשה בה כשנתנה שם לנפתלי, וחסידות מפרשת כחיבור. עצם הווייתה קשורה לה' גם כשלא רואים מענה.

ולכן כתיב ובמות אביה ואמה.³⁶ שזהו בחי' אברהם כידוע. לקחה מרדכי שהוא רב חסד. אך

ולכן נאמר: "וכאשר מתו אביה ואמה" — זו בחינת אברהם, כידוע. "ומרדכי לקח אותה" — הוא רב חסד. אבל

לכן נאמר במגילה על אסתר: "כאשר מתו אביה ואמה", והמאמר מזהה את אביה ואמה עם בחינת אברהם, שאינה מתגלית עוד. ואז "ומרדכי לקח אותה", ומרדכי הוא "רב חסד".

כמ"ש והנערה יפת תאר וטובת מראה דהיינו כשעושה רצונה לקחה לו לכת א"ת [אל תקרי] לכת אלא לבית³⁷ שנתגלה ע"י כידוע וההתגלות בא מחמת ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש³⁸ היינו על ידי ש"ס

[ששה סדרים].

כמו שנאמר: "והנערה יפה במראָה וטובת מראה", כלומר, כשנעשה רצונה, "לקחה לו לכת". אל תקרי "לכת" אלא "לבית", כי עתיק יומין נתגלה, כידוע. והגילוי בא בעקבות "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש", כלומר, באמצעות הש"ס.

בפסוק נאמר גם שאסתר הייתה "יפה במראה וטובת מראה"; כאן מפרשים זאת כזמן שבו נעשה רצונה. אז מרדכי "לקח אותה לו לכת", וחז"ל דורשים "לבית", כלומר לאישה; ובכך, אומר המאמר, נתגלה עתיק יומין, פנימיות כתר. גילוי זה בא באמצעות "ומרדכי יצא מלפני המלך" בלבושו, המקביל לששת סדרי המשנה.

מלכות זה סדר זרעים³⁹ כמ"ש כי כארץ תוציא צמחה⁴⁰ וכתוב אמת מארץ תצמח.⁴¹ תכלת זה סדר מועד לשון זמן.

"מלכות" — זהו סדר זרעים, כמו שנאמר: "כי הארץ מצמיחה את צמחה", וכן נאמר: "אמת תצמח מן הארץ". "תכלת" — זהו סדר מועד, לשון זמן.

כל אחד מפרטי הלבוש שבפסוק מקביל לאחד מסדרי המשנה. מלכות, ה"מלכותי" שב"לבוש מלכות", היא סדר זרעים, העוסק בעבודת האדמה, שכן מלכות היא "הארץ", ושני הפסוקים מדברים על הצומח מן הארץ. תכלת היא סדר מועד, העוסק בחגים, ששמו מציין זמן קבוע.

11 וחור זה סדר נשים. ועטרת זהב גדולה זה סדר נזיקין. ותכריך בוץ לשון בד זה סדר קדשים.

"ולבן" — זהו סדר נשים. "ועטרת זהב גדולה" — זהו סדר נזיקין. "ומעטפת פשתן עדינה" — "בוץ" הוא כינוי ל"בד", וזהו סדר קדשים.

"לבן" הוא סדר נשים, העוסק בנישואין; "עטרת זהב גדולה" היא סדר נזיקין, העוסק בנוקים ובבתי הדין; ו"מעטפת פשתן עדינה" ("בוץ") היא סדר קדשים, העוסק בקרבנות המקדש, משום ש"בוץ" הוא מילה נוספת ל"בד" — הפשתן שממנו עשויים בגדי הכהנים.

וארגמן זה סדר טהרות^{42,43} שלפי שיש בה כמה גוונים ואח"כ יבא בהתגלות והעיר שושן צהלה ושמחה⁴⁴ ליהודים היתה אורה⁴⁵ כו':

"וארגמן" — זהו סדר טהרות, משום שיש בו גוונים רבים. לאחר מכן יבוא הדבר לידי גילוי גלוי: "והעיר שושן צהלה ושמחה; ליהודים הייתה אורה" וגו'.

"ארגמן" הוא סדר טהרות, העוסק בדיני טהרה, משום שיש בו גוונים רבים. לאחר הבגדים בא הגילוי הגלוי של פורים: "העיר שושן צהלה ושמחה; ליהודים הייתה אורה".

בעבודה

יש לעשות את הדברים הגופניים — חיי אישות, אכילה ושאר הדברים — בבחינת "אחור", "כאילו כפאוי", אך לא כדבר מאוס, כדי שהקשר עם ה' יהיה פנים בפנים. ואל יתיימש אדם כאשר נדמה לו שהמאמץ לדבוק בה' אינו מביא לתוצאה: בגלות המענה והנס קיימים, אך הם נסתרים בתוך הטבע, והשכינה עמנו.

שאלות לשיחה

1. מדוע אומר המאמר שפורים הוא "כמו" יום הכיפורים, ומה משותף לתשובה ולגורל?
2. כיצד מסביר המאמר את "פנים בפנים" בסיני בלי לייחס גוף לה', וכיצד הוא מיישם זאת באכילה ובשאר המעשים הגופניים כיום?
3. מדוע אי אפשר לראות בגלוי את ניסי הגאולה מן הגלות, אם הם באים מבחינה גבוהה יותר מניסי יציאת מצרים?
4. מה פירוש הדבר שבגלות כנסת ישראל היא "עצמה תפילה", וכיצד הדבר משיב לאדם שצועק ואינו רואה מענה?
5. כיצד מקשר המאמר בין לבושי מרדכי לששת סדרי המשנה, ומדוע אור פורים בא באמצעותם?

מקורות והפניות

הערות

פסוקה 1

1 ומרדכי יצא

ההערה מפנה את הקורא להערות המקור של הרבי על מאמר זה, שנדפסו קודם לכן במהדורת קה"ת.

הערת קה"ת

ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר.

2 ומרדכי יצא מלפני המלך

מרדכי יוצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור, ועטרת זהב גדולה, ובתכריך בוץ וארגמן, והעיר שושן צהלה ושמחה. המאמר פותח בפסוק הזה, ובסיומו מפרש כל אחד מן הבגדים כנגד אחד מששת סדרי המשנה.

Esther 8:15 אסתר ח':ט"ו

וּמֶרְדֵּכַי יֵצֵא מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּלִבוּשׁ מַלְכוּת תְּכֵלֶת וְחֹר וְעֹטֶרֶת זָהָב גְּדוּלָּה וּתְכָרִיךְ בּוּץ וְאַרְגָּמָן וְהָעִיר שׁוֹשַׁן צָהֳלָה וְשִׂמְחָה:

And Mordecai went forth from the presence of the king in royal apparel of blue and white, and with a great crown of gold, and with a robe of fine linen and purple; and the city of Shushan shouted and was glad

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

אסתר ח, טו.

3 פורים הוא בחי' יוה"כ

בתיקוני זוהר נאמר שפורים נקרא על שם יום הכיפורים, שלעתיד לבוא ישתנה מעינו לעונג. המאמר מתבסס על כך: יום הכיפורים הוא "כמו פורים".

Tikkunei Zohar 57b:6-8 תיקוני זוהר נ"ז ב:ו-ח'

ואיהי יום הכפורים. וכד אתקשטת קדמיה בלבושין שפירין דאינון לבושי כפרה: אתקריאת ציץ דיליה. מצנפת דיליה. אבנט דיליה. איהי כלילא מארבע בגדי לבן מסטרא דימינא ומארבע בגדי זהב מסטרא דשמאלא. בההוא זמנא דאתקשטת באלין לבושיין דכפרה. אתמר בה ותלבש אסתר מלכות. ובהון עאלת לפני לפנים הה"ד ותעמוד בחצר בית המלך הפנימית. ובהון נשאה חן בעיניו.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

4 יוה"כ פירושו כמו פורים

ההערה מציבה לצד דברי תיקוני זוהר שפורים נקרא על שם יום הכיפורים את מאמרו של הרבי, כעיון נוסף בקשר הזה.

Tikkunei Zohar, Tikkun 21 • 60a:13-14 תקוני' תיקון כא

קם סבא ואמר ר' ר' חזור בך. אילנא הוא ו'. איבא דיליה י'. הכי הוא ודאי. אבל ענפוי לעילא איהו ה' עלאה. ושרשו ה' תתאה. ומאן דאפריש ענפא מיניה דא איהו מקצץ בנטיעות. והכי אתקצץ איהו מעלמא דין ומעלמא דאתי. ועוד מצוה לאתעסקא באוריתא יומם ולילה הה"ד והגית בו יומם ולילה. וכי יכיל בר נש לאתעסקא באוריתא בכל יומי ולילי כל יומיו. והא קב"ה לית בא בטרנויא עם בריתיו. אלא כל מאן דקרא ק"ש בכל יום ערב ובקר כאלו מקיים בו והגית בו יומם ולילה.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה תי"ז ת"י כא (נז, ב): פורים אתקריאת ע"ש יום הכפורים. ובד"ה על כן קראו תשי"ג.

5 פור הוא הגורל

בחדש ניסן, בשנת שתיים-עשרה למלכות אחשוורוש, הוטל "פור", הוא הגורל" לפני המן, מיום ליום ומחודש לחודש. עד החודש השנים-עשר, אדר. המאמר מציין שהגורל עולה מלמטה למעלה.

Esther 3:7 אסתר ג':ז

בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן הוּא־חֹדֶשׁ נִסָּן בִּשְׁנַת שְׁתֵּים עָשָׂרָה לְמֶלֶךְ אַחֲשֵׁרוֹשׁ הָפִיל פֹּר הוּא הַגּוֹרֶל לִפְנֵי הָמָן מִיּוֹם לְיוֹם וּמִחֹדֶשׁ לְחֹדֶשׁ שְׁנַיִם-עָשָׂר הוּא־חֹדֶשׁ אָדָר:

In the first month, which is the month Nisan, in the twelfth year of king Ahasuerus, they cast pur, that is, the lot, before Haman from day to day, and from month to month, to the twelfth month, which is the month Adar

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

אסתר ג, ז.

6 הערת קה"ת מפנה ל Esther 9:24 למילים האלה.

Esther 9:24 אסתר ט':כ"ד

כִּי הָמָן בֶּן־הַמֶּדְתָּא הָאֲגָגִי צָרָר כָּל־הַיְּהוּדִים חָשַׁב עַל־הַיְּהוּדִים לְאַבְדֵּם וְהָפִיל פֹּר הוּא הַגּוֹרֶל לְהָמָן וּלְאַבְדֵּם:

because Haman the son of Hammedatha, the Agagite, the enemy of all the Jews, had devised against the Jews to destroy them, and had cast pur, that is, the lot, to discomfit them, and to destroy them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

7 על שני השעירים

ביום הכיפורים מטיל אהרן גורלות על שני השעירים: גורל אחד "לה" ואחד "לעזאזל". זהו הגורל של יום הכיפורים עצמו, שהמאמר מעמיד לצד הפור של פורים.

Leviticus 16:8 ויקרא ט"ז:ח'

וְנָתַן אֶהָרֹן עַל־שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים גִּרְלוֹת גּוֹרֶל אֶחָד לַה' וְגוֹרֶל אֶחָד לְעֹזָאוֹל:

And Aaron shall cast lots upon the two goats: one lot for the L-RD, and the other lot for Azazel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא טז, ח.

במשנה נאמר: הכהן הגדול נוטל את שני הגורלות, מניח אותם על שני השעירים ואומר: "לה' חטאת". המאמר מפרש את המילים האלה כהוראה שגם החטא יכול לעלות לה'.

Yoma 39a:7-8 יומא ל"ט א:ז-ח'

נִתְּנוּ עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים, וְאוֹמֵר: "לַה' חֲטָאת". רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: לֹא הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר "חֲטָאת", אֶלָּא "לַה'". וְהָן עוֹנִין אֲחֵרִיו: "כְּרוּךְ שֵׁם קְבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד". גָּמִי לָמָּה לִּי טָרֵף בְּקִלְפִּי? כִּי הֵיכָּל דִּלְא נִיבְרִין וְלִישָׁקוֹל.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

And above the firmament that was over their heads was the likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone; and upon the likeness of the throne was a likeness as the appearance of a man upon it above.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א, כו.

פסוקה 3

14 כמארז"ל . . כאלו כפאו שד

אשתו של חכם מתארת את התנהגותו בעת קיום יחסי אישות: בחצות הלילה, בצניעות רבה, "כמי ששד כפה עליו". המאמר רואה בכך דוגמה למעשה גופני שנעשה ללא אינטרס אישי, בבחינת "אחור".

Nedarim 20b נדרים כ"ב

הערת קה"ת

נדרים כ, ב.

15 תלו אותו ואת בניו

כשאסתר באה לפני המלך, תוכניתו הרעה של המן נגד היהודים נהפכה על ראשו, והוא ובניו נתלו על העץ. המאמר אומר שתלייה זו הייתה "למעלה מחמישים".

Esther 9:25 אסתר ט:כ"ה

ובבאָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אָמַר עַם־הַסֵּפֶר יָשׁוּב מִן־שִׁכְתּוֹ הָרָעָה אֲשֶׁר־חָשַׁב עַל־הַיְּהוּדִים עַל־רֹאשׁוֹ וְתָלוּ אוֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו עַל־הָעֵץ:

but when ashe came before the king, he commanded by letters that his wicked device, which he had devised against the Jews, should return upon his own head; and that he and his sons should be hanged on the gallows

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 4

16 כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו

"כי אתה אבינו, כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו; אתה ה' אבינו, גואלנו מעולם שמך". המאמר מציין שהפסוק אינו מזכיר את יצחק.

Isaiah 63:16 ישעיהו ס"ג:ט"ז

כִּי־אַתָּה אֲבִינוּ כִּי אֲבֹרְהָם לֹא יָדָעְנוּ וְיִשְׂרָאֵל לֹא יָכִירְנוּ אֶתָּה ה' אֲבִינוּ גֹאֲלֵנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֶךָ:

For Thou art our Father; for Abraham knoweth us not, and Israel doth not acknowledge us; Thou, O L-RD, art our Father, Our Redeemer from everlasting is Thy name

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 5

17 שיצחק עתיד לגאול אותנו

בעתיד יאמר ה' לאברהם, ואחר כך ליעקב, שבניהם חטאו, וכל אחד מהם ישיב שיש למחות אותם למען קדושת שמו; יצחק יגן עליהם. לאחר מכן יצחק יפנה אותם אל ה', והם יאמרו: "אתה ה' אבינו, גואלנו".

Shabbat 89b:2-3 שבת פ"ט ב:ב-ג

מִנֵּין שֶׁקּוֹשְׁרֵין לָשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית וְכוּ'. "כְּשָׁנִים?" "כְּשָׁנִים" מִיִּבְעֵי לָקָה! אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לִישְׁרָאֵל: אִם יִהְיוּ חֲטָאִיכֶם כְּשָׁנִים הִלְלוּ שְׁסֻדּוּרוֹת וּבָאוֹת מִשְׁשֵׁת יָמֵי בְּרָאשִׁית וְעַד עַכְשָׁיו — כְּשָׁלֹג

9 גם חשך לא יחשיך

"גם חושך לא יחשיך ממך, ולילה כיום יאיר; כחשיכה כאורה". המאמר מיישם זאת על המדרגה שלמעלה, שבה הכול אחד ואין חושך שמפריד.

Psalms 139:12 תהילים קל"ט:י"ב

גַּם־חֹשֶׁךְ לֹא־יַחְשִׁיךְ מִמֶּךָ וְלַיְלָה כִּיּוֹם יֵאִיר כַּחֲשִׁיכָה כְּאוֹרָה:

Even the darkness is not too dark for Thee, But the night shineth as the day; The darkness is even as the light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 2

10 פכ"פ דבר ה' עמכם

משה נזכר במעמד סיני: "פנים בפנים דיבר ה' עמכם בהר, מתוך האש". המאמר שואל מה יכולה להיות משמעות "פנים" ביחס לה', ומשיב מתוך עניין הרצון.

Deuteronomy 5:4 דברים ה:ד

פָּנִים בְּפָנִים דִּבֶּר ה' עִמָּכֶם בְּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ:

The L-RD spoke with you face to face in the mount out of the —midst of the fire

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ה, ד.

11 על כל דבור פרחה נשמתם

רבי יהושע בן לוי אומר: ככל דיבור ודיבור שיצא מפי הקדוש ברוך הוא, פרחה נשמתו של ישראל, והוא החיה אותן בטל שעתיד להחיות בו את המתים. המאמר מביא זאת כדי להראות שבמעמד סיני הגוף נדחה הצידה.

Shabbat 88b:6 שבת פ"ח ב:ו

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כָּל דִּיבּוּר וְדִיבּוּר שֶׁיֵּצֵא מִפִּי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יֵצֵתָה נִשְׁמָתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר: "נַפְשִׁי יֵצֵא בְּדִבּוּרִי". וּמֵאַחֵר שֶׁמִּדִּיבּוּר רִאשׁוֹן יֵצֵתָה נִשְׁמָתוֹ, דִּיבּוּר שֵׁנִי הֵיכָא קִיבְלוּ? — הוֹרִיד טַל שְׁעֵתִיד לְהַחְיֹת בּוֹ מֵתִים וְהַחֲיָה אוֹתָם, שֶׁנֶּאֱמַר: "גִּשְׁם נִדְבּוֹת תִּגִּיף אֱלֹקִים נִחְלָתְךָ וְנִלְאָה אֶתָּה כּוֹנֵנָתָה". וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כָּל דִּיבּוּר וְדִיבּוּר שֶׁיֵּצֵא מִפִּי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חֲזָרוּ יִשְׂרָאֵל לְאַחֲזִירָהֶן שָׁנִים עֶשֶׂר מִיַּל וְהָיוּ מְלָאכֵי הַשָּׁרֵת ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת פח, ב.

12 "כמים הפנים לפנים, כן לב האדם לאדם". כשם שישראל הפנו את פניהם אל ה', כך הוא הפנה את פניו אליהם.

Proverbs 27:19 משלי כ"ז:י"ט

כַּמֵּים הַפָּנִים לְפָנִים כֵּן לִב־הָאָדָם לְאָדָם:

As in water face answereth to face, So the heart of man to man

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

13 ועל דמות הכסא

מעל לרקיע יחזקאל רואה דמות כיסא, ועליו "דמות כמראה אדם עליו מלמעלה". המאמר מסביר את הדמות הזאת באמצעות משל האהבה.

Ezekiel 1:26 יחזקאל א:כ"ו

וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁם כְּמִרְאָה אֶבְרֹסְפִיר דְמוֹת כֶּסֶף וְעַל דְמוֹת הַכֶּסֶף דְמוֹת כְּמִרְאָה אָדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה:

הטבע.

הערת קה"ת

ראה לקו"ש ח"י"ז ע' 154.

פסוקה 8

23 ולכן ביטל... את המעוררים

שם, בהקשר של השגחה פרטית, לקוטי תורה מפנה בחזרה למאמר הזה, "ומרדכי יצא", העוסק בביטול ה"מעוררים" בידי יוחנן ובפסוק "כי באמת אני ה' לא שניתני". לסיום נאמר שמדרגה זו שייכת למגילת אסתר, שבה קיבלו ישראל את התורה מחדש בימי אחשוורוש.

הערת קה"ת

סוטה מז, סע"א. ראה לקו"ת ש"ש ו, ג שמציין לכאן.

24 ביטל יוחנן כה"ג את המעוררים

המשנה מונה את התקנות של יוחנן כהן גדול: הוא ביטל את וידוי המעשרות, וכן ביטל את ה"מעוררים" ואת ה"נוקפים".

Sotah 47a:20 סוטה מ"ז א"כ:

משמעת יוסי בן יעזר איש צרידה ויוסי בן יהודה איש ירושלים בטלו האשכולות, שנאמר: "אין אשכול לאכול בבורה אותה נפש", יוחנן כהן גדול העביר הודיית המעשר. אף הוא בטל את המעוררים ואת הנוקפים.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

25 שהיו אומרים עורה למה תישן

הגמרא מסבירה: ה"מעוררים" היו הלויים שעמדו בכל יום על הדוכן ואמרו: "עורה, למה תישן, ה'?" יוחנן התנגד: "וכי יש שינה לפני המקום? והרי נאמר: 'הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל'?"

Sotah 48a:7 סוטה מ"ח א"ד:

ואף הוא ביטל את המעוררים. מאי מעוררים? אמר רחבה: בכל יום ויום שהיו עומדים ליום על דוכן ואומרים "עורה למה תישן, ה'", אמר לה: וכי יש שינה לפני המקום? והלא כבר נאמר "הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל"! אלא בזמן שישאל שרויין בצער ואומות העולם בנחת ושליו, לכה נאמר "עורה למה תישן, ה'".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

26 עורה למה תישן

"עורה, למה תישן, ה'?" הקיצה, אל תזנח לעד. אלה היו הדברים שאמרו ה"מעוררים".

Psalms 44:24 תהילים מ"ד כ"ד

עורה למה תישן אדני הקיצה אל תזנח לנצח:

Awake, why sleepest Thou, O L-rd? Arouse Thyself, cast not off for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

27 הנה לא ינום ולא יישן

"הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל" — הפסוק שבו השיב יוחנן כהן גדול ל"מעוררים".

Psalms 121:4 תהילים קכ"א ד'

הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל:

Behold, He that keepeth Israel Doth neither slumber nor sleep.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

לפינו. דרש רבא, מאי דכתיב: "לכו נא ונזכרה יאמר ה'" — "לכו נא" "בואו נא" מיבעי ליה! "יאמר ה'" "אמר ה'" מיבעי ליה! לעתיד לבא יאמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: לכו נא אצל אבותיכם ויזכירו אתכם. ויאמרו לפניו: רבנו של...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת פט, ב.

פסוקה 6

18 אותותינו לא ראינו

"אותותינו לא ראינו, אין עוד נביא, ולא אתנו יודע עד מה" — קינה על חורבן המקדש. המאמר מפרש זאת כך: איננו רואים את האותות, ולא שאין אותות.

Psalms 74:9 תהילים ע"ד ט'

אותותינו לא ראינו אין עוד נביא ולא אתנו ידע עד מה:

We see not our signs; There is no more any prophet; Neither is there among us any that knoweth how long

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהילים עד, ט.

19 שאין אנו יכולים לראות האותות

ההערה מציגת ששורה זו במאמר, שלפיה איננו יכולים לראות את האותות, מובאת ב"הל אורי", פירושו של הצמח צדק על תהילים, הספר שבו מופיע הפסוק הנדון.

הערת קה"ת

מובא ביהל אור ע' רסז.

פסוקה 7

20 ואין עוד נביא ולא אתנו יודע עד מה

המשך הפסוק המצוטט בפסוקה 6: "אין עוד נביא, ואין אתנו יודע עד מה". בגלות גם הנבואה מוסתרת.

Psalms 74:9 תהילים ע"ד ט'

אותותינו לא ראינו אין עוד נביא ולא אתנו ידע עד מה:

We see not our signs; There is no more any prophet; Neither is there among us any that knoweth how long

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

21 כי אתה ה' גואלנו

הפסוק שהשיט את יצחק מסתיים במילים: "אתה ה' אבינו, גואלנו מעולם שמו". המאמר מפרש זאת כשם הוי' עצמו, שלמעלה מאברהם ומישראל, הגואל.

Isaiah 63:16 ישעיהו ס"ג ט"ז

כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירו אתה ה' אבינו גאלנו מעולם שמו:

For Thou art our Father; for Abraham knoweth us not, and Israel doth not acknowledge us; Thou, O L-RD, art our Father, Our Redeemer from everlasting is Thy name

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 שמתלבש דרך הטבע

ההערה מפנה לשיחה של הרבי, שבה נדון בהרחבה הנס המתלבש בדרך

28 אני ה' לא שנית

"כי אני ה' לא שנית, ואתם בני יעקב לא כליתם". המאמר משתמש בפסוק זה כדי לומר שרק הראייה שלנו השתנתה.

Malachi 3:6 מלאכי ג':

כי אני ה' לא שנית ואתם בני יעקב לא כליתם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 נפלה לא תוסיף קום

מאמר מאוחר יותר על מגילת אסתר מפרש את הפסוק "נפלה, לא תוסיף קום, בתולת ישראל" כמתייחס לעתיד: לא תהיה עוד "קומה" ועלייה, משום שאור ה' יתגלה למטה בשפע, שכן החושך עצמו ייהפך לאור והסטרא אחרא לא רק תיכנע, כפי שהיה בגלויות האחרות.

הערת קה"ת

עמוס, ה, ב. ראה לקמן צד, ב. לקו"ת פ' כי תצא מא, ב.

30 נפלה לא תוסיף קום

"נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל". המאמר אומר שפסוק זה מדבר על הגלות הנוכחית.

Amos 5:2 עמוס ה':

נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל נטשה על אדמתה אין מקימה:

The virgin of Israel is fallen, She shall no more rise; She is cast down upon her land, There is none to raise her up.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 9

31 גלו לבבל שכינה עמהם

רבי שמעון בר יוחאי: בכל מקום שגלו ישראל, שכינה עמהם; גלו למצרים ולבבל, ושכינה עמהם, וכשיגאלו, תשוב עמם.

Megillah 29a:4 מגילה כ"ט א':

תנא, רבי שמעון בן יוחאי אומר: בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שכל מקום שגלו — שכינה עמהם. גלו למצרים — שכינה עמהם, שנאמר: "הנגלה נגליתי לבית אביה בהיותם במצרים וגו'". גלו לבבל — שכינה עמהם, שנאמר: "למענכם שלחתי בבלה". ואף כשהן עתידין ליגאל — שכינה עמהם, שנאמר: "ושב ה' אליהם את שבותה". "והשיב" לא נאמר, אלא "ושב". מלמד שהקדוש ברוך הוא שב עמהם מבין הגלויות.

It was taught: R. Shimon b. Yohai said: Come and see how beloved are Israel to G-d—... every place to which they were exiled the Shekhinah (G-d's Divine Presence) went with them. They were exiled to Egypt and the Shekhinah was with them, as it says, "Did I reveal myself to the house of your father when they were in Egypt" (II Samuel 2:27). They were exiled to Babylon, and the Shekhinah was with them, as it says, "For your sake I was sent to Babylon" (Isaiah 43:14).

... And when

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

הערת קה"ת

מגילה כט, א.

32 ואני בתוך הגולה

יחזקאל פותח את נבואתו: "ואני בתוך הגולה על נהר כבר; נפתחו השמים ואראה מראות אלקים". המאמר מפרש את "אני" ככנסת ישראל, הנמצאת בגלות.

Ezekiel 1:1 יחזקאל א':

ויהי בשלשים שנה כרביעי בחמשה לחדש ואני בתוך הגולה על נהר כבר נפתחו השמים וראיתי מראות אלקים:

Now it came to pass in the thirtieth year, in the fourth month, in the fifth day of the month, as I was among the captives by the river Chebar that the heavens were opened, and I saw visions of G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א, א.

33 ואני תפלה

"תחת אהבתי ישטונני, ואני תפילה". גם כאן ה"אני" היא כנסת ישראל.

Psalms 109:4 תהילים ק"ט ד':

תחת אהבתי ישטונני ואני תפלה:

In return for my love they are my adversaries; But I am all prayer.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 10

34 ואני תפלה

"בתמורה לאהבתי הם מאשימים אותי, ואני תפילה". המאמר מפרש זאת על כנסת ישראל, שבזמן הגלות היא עצמה תפילה.

Psalms 109:4 תהילים ק"ט ד':

תחת אהבתי ישטונני ואני תפלה:

In return for my love they are my adversaries; But I am all prayer.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קט, ד.

35 נפתלי

רחל קראה לבנה השני של בלהה: "נפתולי אלקים נפתלתי עם אחותי", וקראה לו נפתלי. המאמר קושר את התפילה למילה זו.

Genesis 30:8 בראשית ל':

ותאמר רחל נפתולי אלקים נפתלתי עם אחותי גס יכלתי ותקרא שמו נפתלי:

And Rachel said: 'With mighty wrestlings have I wrestled with my sister, and have prevailed.' And she called his name Naphtali.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

היא קדשים ו"דעת" היא טהרות. המאמר מתאים את הסדרים לבגדיו של מרדכי באותו אופן.

Shabbat 31a:10 שבת ל"א א"י

אמר ריש לקיש: מאי דכתיב "והיה אמונת עתיד חוסן ישועות חכמת ודעת וגו'". "אמונת" — זה סדר זרעים. "עתיד" — זה סדר מועד. "חוסן" — זה סדר נשים. "ישועות" — זה סדר נזיקין. "חכמת" — זה סדר קדשים. "ודעת" — זה סדר טהרות. ואפילו הכי, "יראת ה' היא אוצרו".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

40 כי כארץ תוציא צמחה

"כי כאשר הארץ מוציאה את צמחה, וכגן את זרועיה יצמיח, כן ה' יצמיח צדקה ותהילה". הפסוק קושר את מלכות, "הארץ", לסדר זרעים.

Isaiah 61:11 ישעיהו ס"א:י"א

כי כארץ תוציא צמחה ויגנה זרועיה תצמיח כן אדני ה' יצמיח צדקה ותהלה נגד כל־הגוים:

For as the earth bringeth forth her growth, And as the garden causeth the things that are sown in it to spring forth; So the L-rd GOD will cause victory and glory To spring forth before all the nations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיה סא, יא.

41 אמת מארץ תצמח

"אמת מארץ תצמח, וצדק משמים נשקף". פסוק נוסף המתאר צמיחה מן הארץ, כנגד סדר זרעים.

Psalms 85:12 תהילים פ"ה:י"ב

אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף:

Truth springeth out of the earth; And righteousness hath looked down from heaven.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים פה, יב.

פסקה 11

42 וארגמן זה סדר טהרות

ההערה מצטטת את אור התורה: כפי שאמרו חז"ל, "דעת" היא סדר טהרות, ודעת מחברת את חכמה ובינה עם המדות; לכן הוא נקרא ארגמן, צבע סגול הכולל גוונים רבים.

הערת קה"ת

באוה"ת פי תרומה ע' איתקא "והיינו כמארו"ל [שבת לא, א] ודעת זה סדר טהרות והדעת מחבר חו"ב עם המדות ולכן נק' ארגמן שכולל גוונים הרבה ע"ש.

43 זה סדר טהרות

ריש לקיש: "ודעת" היא סדר טהרות. כפי שמובא בהערת קה"ת בשם אור התורה, דעת מחברת את חכמה ובינה עם המדות, ולכן היא ארגמן, הכולל גוונים רבים.

Shabbat 31a:10 שבת ל"א א"י

אמר ריש לקיש: מאי דכתיב "והיה אמונת עתיד חוסן ישועות חכמת ודעת וגו'". "אמונת" — זה סדר זרעים. "עתיד" — זה סדר מועד. "חוסן" — זה סדר נשים. "ישועות" — זה סדר נזיקין. "חכמת" — זה

36 ובמות אבי ואמה

מרדכי גידל את הדסה, היא אסתר, בת דודו, שכן לא היו לה אב ואם; הנערה הייתה יפה תואר וטובת מראה, ולאחר שאביה ואמה מתו, מרדכי לקח אותה לו לבת.

Esther 2:7 אסתר ב':ז

ויהי אמן את־הדסה היא אסתר בת־דודו כי אין לה אב ואם והנערה יפת־תאר וטובת מראה ובמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת:

And he brought up Hadassah, that is, Esther, his uncle's daughter; for she had neither father nor mother, and the maiden was of beautiful form and fair to look on; and when her father and mother were dead, Mordecai took her for his own daughter.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

אסתר ב, ז.

37 א"ת לבת אלא לבית

על המילים "מרדכי לקח אותה לו לבת" נאמר בשם רבי מאיר: אל תקרא "לבת", אלא "לבית", כלומר, לאישה.

Megillah 13a:14 מגילה י"ג א:י"ד

"ובמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת", תנא משום רבי מאיר: אל תקרי "לבת" אלא לבית. וכן הוא אומר: "ולרש אין כל כי אם כבשה אחת קטנה אשר קנה ויחיה ותגדל עמו ועם בניו יחדו מפתו תאכל ומכוסו תשתה ובחיקו תשקב ותהי לו כבת", משום דבחיכו תשקב הוות לקה (לבת)? אלא — (לבית) הכי נמי לבית.

And when her father and mother died, Mordecai took her "for his own daughter" (Esther 2:7). A Tanna taught in the name of R. Meir: Do not read "for a daughter [le-bat]," but "for a house (i.e. wife) [le-bayit]." Similarly it says: "But the poor man had nothing save one little ewe lamb, which he had brought up and reared; and it grew up together with him, and with his children; it ate of his own bread, and ... drank from his cup, and lay in his bosom, and was unto

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

הערת קה"ת

מגילה יג, א.

38 ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש

הפסוק שבו פתח המאמר. כאן כל אחד מבגדיו של מרדכי — מלכות, תכלת, לבן, עטרת זהב גדולה, בוך וארגמן — נעשה כנגד אחד מששת סדרי המשנה.

Esther 8:15 אסתר ח':ט"ו

ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה ותכריה בוך וארגמן והעיר שושן צהלה ושמחה:

And Mordecai went forth from the presence of the king in royal apparel of blue and white, and with a great crown of gold, and with a robe of fine linen and purple; and the city of Shushan shouted and was glad.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

39 זה סדר זרעים

ריש לקיש דורש את מילות הפסוק כנגד ששת סדרי המשנה: "אמונה" היא זרעים, "עתיד" הוא מועד, "חוסן" הוא נשים, "ישועות" הוא נזיקין, "חכמה"

סֶדֶר קְדָשִׁים. "וְדַעַת" — זֶה סֶדֶר טְהוֹרוֹת. וְאֶפִּילוּ הָכִי, "יִרְאֵת ה' הִיא אוֹצְרוֹ".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

44 והעיר שושן צהלה ושמחה

לאחר שמרדכי יוצא בלבוש מלכות תכלת ולבן, עטרת זהב גדולה ותכריך בוץ וארגמן, "העיר שושן צהלה ושמחה". המאמר קורא את השמחה הזאת כהתגלות שבאה בעקבות הלבושים.

Esther 8:15 אסתר ח':ט"ו

וּמֶרְדֵּכִי יָצָא מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּלִבּוּשׁ מַלְכוּת תְּכֵלֶת וְחֹר וְעֹטֶרֶת זָהָב גְּדוֹלָה וְתִכְרִיךְ בּוּץ וְאַרְגָּמָן וְהָעִיר שֹׁשַׁן צָהֳלָה וְשִׂמְחָה:

And Mordecai went forth from the presence of the king in royal apparel of blue and white, and with a great crown of gold, and with a robe of fine linen and purple; and the city of Shushan shouted and was glad

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

45 ליהודים היתה אורה

"ליהודים הייתה אורה ושמחה וששון ויקר". כאן מדובר בהתגלות הגלויה שבאה בעקבות לבושי מרדכי — ששת הסדרים.

Esther 8:16 אסתר ח':ט"ז

לַיְהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשֶׁשֶׁן וִיקָר:

.The Jews had light and gladness, and joy and honour

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)



על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך מקורות מצוטטים, דרך (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daf Shevui (CC0).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידי», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מזים חנינמי ולא מסחר. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/torah-ohr/megillas-esther/4/](https://likuteitorah.com/he/torah-ohr/megillas-esther/4/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק